

PSIXOLOGLARDA KASBIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH

Norxadjayeva Nafisa

Osiyo xalqaro universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya:

Mazkur maqolada psixologlarni kasbiy kompetentlikni rivojlantirishi, o'z ustida ishlashi, bilim ko'nikma va malakalarini muntazam oshirib borishi, ularda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: kompetentlik, ta'lim, dars, kommunikatsiya, tarbiya, kompyuter, innovatsiya.

Psixologlarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish — bu psixologlarning o'z kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish, bilim va ko'nikmalarini oshirish, malakalarini yanada takomillashtirish jarayonidir. Kasbiy kompetentlik psixologning bilimlari, amaliy ko'nikmalari, shaxsiy sifatlari va etik prinsiplariga asoslanadi. Psixologlar o'z kasbiy kompetentliklarini rivojlantirish orqali mijozlarga yanada samarali yordam bera olishadi, turli murakkab holatlarda professional yondashuvlarni qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Psixologda kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning asosiy asoslari:

1. **Bilim va Teoriya:** Psixologlar o'z sohasida chuqur nazariy bilimlarga ega bo'lishlari kerak. Bu bilimlar psixologiya fanining asosiy yo'nalishlari, metodlari va yondashuvlarini o'z ichiga oladi. Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish uchun psixologlar o'z bilimlarini doimiy ravishda yangilab turishlari lozim, masalan, yangi psixoterapiya metodlarini o'rganish yoki psixologik tahlil va diagnostika vositalarini o'zlashtirish.

2. **Ko'nikmalar va Amaliy Tajriba:** Psixologlarning amaliy ko'nikmalari o'z kasbiy kompetentliklarining muhim qismi hisoblanadi. Bu ko'nikmalar turli metodlarni qo'llash, diagnostik va terapiya usullarini bilish va mijozlar bilan samarali aloqalar o'rnatishda ko'zga tashlanadi. Amaliy tajriba psixologlarning muammolarni hal qilishda, diagnostika va muvozanatni tiklashda, samarali maslahatlar berishda yordam beradi.

3. **Etik Me'yorlar va Axloqiy Qoidalar:** Psixologlar o'z faoliyatlarida etik qoidalarga rioya qilishlari zarur. Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda etik prinsiplar, mijozlar bilan munosabatlar, maxfiylikni saqlash, axloqiy va professional javobgarliklarning muhim o'rni bor. Psixologlarning har bir qarori va yondashuvi, mijozlarning huquqlarini hurmat qilish, ularning manfaatlarini hisobga olish kerak.

4. **Shaxsiy Rivojlanish:** Psixologlarning o'zlarini doimiy ravishda rivojlantirishlari, shaxsiy va professional o'sishga intilishlari muhimdir. Bu, o'z-o'zini baholash, refleksiya qilish va o'z xatolarini tahlil qilish orqali kasbiy o'sishni ta'minlashdir. Psixologlarning shaxsiy sifatlari (masalan, emotsional aql, empatiya, stressga chidamlilik) ularning kasbiy kompetentligini oshiradi.

5. **Innovatsiyalarni Qabul Qilish:** Psixologlar o'z kasbiy faoliyatlarida yangi texnologiyalarni, innovatsion metodlarni va ilg'or yondashuvlarni qo'llashlari zarur. Bu, masalan, raqamli psixoterapiya, onlayn maslahatlar yoki yangi psixologik baholash vositalarini o'z ichiga oladi.

Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning yo'llari quyidagicha:

1. **Ta'lim va professional malaka:** Psixologlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun ta'lim va malaka oshirishning katta ahamiyati bor. Ular o'qish, yangi

kurslarga qatnashish, seminarlarda ishtirok etish orqali o'z bilimlarini yangilab turishlari kerak. Shuningdek, psixologlar sertifikatlash tizimidan o'tib, malakali psixolog sifatida tan olingan bo'lishlari zarur.

2. **Superviziya va Mentoring:** Tajribali psixologlar tomonidan beriladigan superviziya va mentoring yangi psixologlarga o'z faoliyatlarini samarali bajarish bo'yicha maslahatlar berishda yordam beradi. Superviziya orqali psixologlar o'z ishlaridagi zaif tomonlarini aniqlab, tajribali mutaxassislardan fikr olishadi.

3. **O'zini Baholash va Refleksiya:** Psixologlar o'z kasbiy faoliyatlarini baholash orqali o'zlarini rivojlantirishga intilishlari zarur. O'z xatolarini va muvaffaqiyatlarini tahlil qilish, yangi yondoshuvlar va metodlarni sinab ko'rish, doimiy ravishda o'z ustida ishlash kasbiy kompetentlikni oshiradi.

4. **Ko'nikmalarni Rivojlantirish:** Psixologlar o'zlarining professional ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratishlari kerak. Bu nafaqat diagnostika va terapiya ko'nikmalarini, balki mijozlar bilan muloqot qilish, stressni boshqarish va vaqtni samarali boshqarish kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi.

5. **Professional Jamoa va Tarmoq:** Psixologlar o'z kasbiy rivojlanishlarida bir-biridan o'rganish uchun tarmoq yaratishlari lozim. Professional jamoalarga a'zo bo'lish, konferensiyalarga qatnashish va boshqa psixologlar bilan tajriba almashish, yangi yondoshuvlar va metodlarni o'rganishga yordam beradi.

Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish psixologlarning mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatish imkoniyatini oshiradi. Ularning bilimlari va ko'nikmalari to'g'ri ishlatilsa, mijozlar o'z muammolarini samarali tarzda hal qilishlari mumkin. Bundan tashqari, psixologning kompetentligi uning kasbiy obro'sini oshiradi, bu esa yangi mijozlar va ish imkoniyatlarini yaratadi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, psixologlarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish — bu uzluksiz jarayon bo'lib, psixologning bilimlarini, ko'nikmalarini, axloqiy me'yorlarini va shaxsiy rivojlanishini o'z ichiga oladi. Bu jarayon psixologning nafaqat o'z ishini samarali bajarishiga, balki mijozlar bilan muvaffaqiyatli aloqalar o'rnatishiga, ijtimoiy va professional muvaffaqiyatlarga erishishiga ham yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. Psixolog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish to'g'risidagi Vazirlar Mahkamasining qarori (O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami. 2006 yil, 6,7 son, 39-modda, 2011 yil 25 son, 260-modda, 2012 yil 33-34 son, 390-modda).

2. Oliy ta'lim muassasalari psixolog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Vazirlar Mahkamasining qarori.

3. Bolotov V.A., Serikov V.V. Kompetentnostnaya model: Ot idei k obrazovatelnoy programmoy. Psixologika. 2003. No 3.

4. Bondorevskaya Ye.V., Kulnevich S.V. Psixologika. 2004. No 10.

5. Blinov V.I. Prakticheskaya podgotovka budущих uchiteley: progmatika, prespektivy. Moskva. IOO. MONRF. 2008.